

IMDi

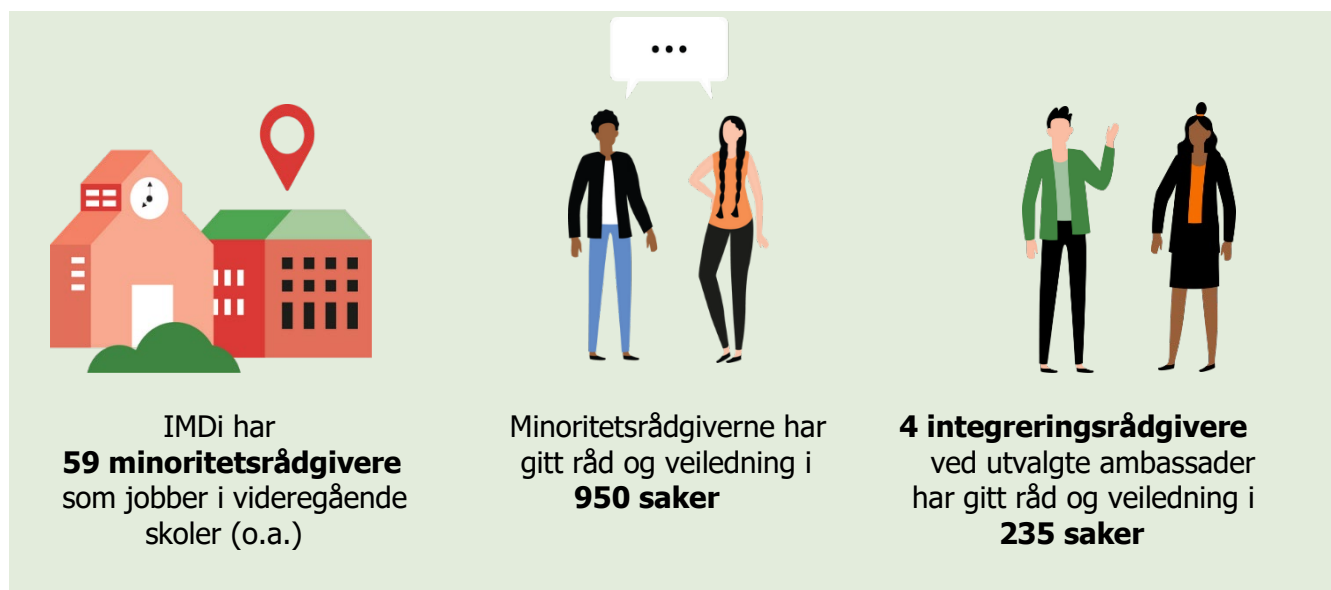
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

Tallrapportering for IMDi's minoritetsrådgivere og
integreringsrådgivere sitt arbeid mot negativ sosial kontroll og
æresrelatert vold

Nøkkeltall for 2022

Denne rapporten beskriver hvordan Integrerings- og mangfoldsdirektoratets (IMDi) minoritetsrådgivere og integreringsrådgivere har jobbet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i 2022.

Hensikten med rapporten er å gi et bilde av antall saker som IMDis minoritetsrådgivere og integreringsrådgivere har kommet i befatning med i 2022, samt å sammenfatte funn og tendenser fra året som har gått. Begge ordningene inngår i IMDis ordinære oppgaveportefølje, og er sentrale ordninger i myndighetenes arbeid mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Det finnes ikke sikre tall på hvor mange som er utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, herunder tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Det er sannsynligvis store mørketall. Innrapporterte tall fra minoritetsrådgivere og integreringsrådgivere viser at både barn, unge og voksne har behov for den bistanden og veiledningen som disse tjenestene tilbyr.

Til tross for at pandemien preget arbeidet til minoritetsrådgiverne første halvår av 2022, og senere skolestreiken som medførte stengte skoler, har antall henvendelser holdt seg relativt stabilt. IMDis minoritetsrådgivere ga i 2022 råd og veiledning i totalt 950 nye saker som omhandler negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Dette er en mindre nedgang på 33 saker fra 2021 (3,4 prosent). Hovedbekymringen i de fleste sakene som minoritetsrådgiverne kommer i befatning med omhandler negativ sosial kontroll og vold/trusler. Som tidligere år omhandler sakene fra 2022 i hovedsak jenter/kvinner, og de har i størst grad involvert personer med bakgrunn fra Syria, Somalia og Pakistan.

Minoritetsrådgiverne var i befatning med tilnærmet like mange saker som gjaldt personer over og under 18 år.

Integreringsrådgiverne har i 2022 gitt råd og veiledning i totalt 235 saker. Dette er en liten nedgang sammenlignet med de siste årene, og en nedgang på 14% i forhold til 2021. Samtidig ser vi en økning av personer som er etterlatt i utlandet i 2022. Personer som er ufrivillig etterlatte (ufrivillig opphold i utlandet) er fortsatt den største sakgruppen på 73% av totalt antall saker. I 2021 var ufrivillig etterlatte 54% av totalt antall saker. Økningen i ufrivillig etterlatte ser i hovedsak ut til å være tilknyttet saker med landbakgrunn fra Afrika sør for Sahara. I likhet med 2021, er det flest jenter som får bistand.

Minoritetsrådgiverordningen

IMDi har 59 minoritetsrådgivere utplassert ved utvalgte ungdomsskoler, videregående skoler og voksenopplæringssentre over hele landet. IMDis minoritetsrådgivere sitt mandat er å følge opp og veilede ungdom som er, eller står i fare for, å bli utsatt for negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, samt ufrivillige opphold i utlandet. De skal også bidra til å styrke kompetansen til skoleansatte og offentlige tjenesteapparat om denne tematikken.

Integreringsrådgiverordningen

Spesialutsendinger for integreringssaker (integreringsrådgivere) jobber ved utvalgte utenriksstasjoner. Integreringsrådgiverne skal yte konsulær bistand til personer som er utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, herunder tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Integreringsrådgiverne skal også bidra til kompetanseheving i tjenesteapparatet i Norge gjennom råd og veiledning i enkeltsaker og gjennom kompetansehevingstiltak. Integreringsrådgiverne skal videre etablere og bygge nettverk i Norge og i utlandet og bidra med anbefalinger og innspill til utviklingen av fagfeltet. Integreringsrådgiverne er utstasjonert på ambassadene i Ankara, Amman, Islamabad og Nairobi.

Hva er en sak?

En sak defineres som veiledning eller oppfølging av en person utsatt for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold, herunder tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Veiledning av ansatte som jobber med en utsatt person, vil også registreres som en sak.

Sakskategoriene som benyttes i rapporteringen for 2022 er samordnet med sakskategoriene som benyttes i rapporteringen fra Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll. Begrepsbruken på sakskategoriene har endret seg over tid, blant annet på grunn av endringer i definisjonene i de ulike handlingsplanene.

For best mulig sammenlikning med tidligere rapporter fra minoritetsrådgiverne og integreringsrådgiverne, er sakskategoriene i tidsserien oppdatert selv om de viser til definisjoner som er endret. Dermed tilsvarer sakskategorien «Etterlatt i utlandet» saker som tidligere ble registrert som «Ufrivillig opphold i utlandet». Innenfor kategoriene kjønnslemlestelse og tvangsekteskap skiller vi mellom frykt for, og gjennomført.

Stjerne i rapportens tabeller indikerer kategorier med færre enn 5 saker.

IMDis minoritetsrådgivere

Antall saker som rapporteres av IMDis minoritetsrådgivere har økt jevnlig de siste årene. Utviklingen i antall registrerte saker må ses i sammenheng med økt innsats på feltet, mer kunnskap og ansettelse av flere minoritetsrådgivere, herunder flere ressurser til å forebygge og avdekke tilfeller av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, æresrelatert vold og kjønnslemlestelse. Opprettelsen av 11 nye minoritetsrådgiverstillinger i 2019 og ytterligere 10 nye stillinger i 2021, har vært avgjørende for at minoritetsrådgiverne har kunnet bidra til at flere utsatte får hjelp og veiledning. De siste årene er det særlig saker som omhandler negativ sosial kontroll som har økt. Disse har fordoblet seg fra 2019 til 2022.

I 2022 ble det ikke opprettet nye minoritetsrådgiverstillinger, og vi ser av årets rapportering at antall registrerte saker holder seg forholdsvis stabilt sammenlignet med foregående år.

Hva handler sakene om?

Den største andelen av saker som IMDis minoritetsrådgivere jobbet med i 2022 omhandler «Negativ sosial kontroll» (65 prosent av sakene), etterfulgt av «Trusler/vold» (18 prosent), «Frykt for ufrivillig opphold i utlandet» (8 prosent) og «Frykt for tvangsekteskap» (6 prosent).

Fordelingen blant sakskategoriene har omtrent tilsvarende fordeling som tidligere år.

Tabell 1: Oversikt over saker fordelt på kategori 2017-2022. Kilde: Tallrapportering minoritetsrådgivere

Kategori	2017	2018	Prosent 2018	2019	Prosent 2019	2020	Prosent 2020	2021	Prosent 2021	2022 1. halv	2022 2. halv	Totalt 2022	Prosent 2022
Negativ sosial kontroll	104	169	56 %	316	58 %	497	69 %	658	67 %	316	299	615	65 %
Trusler/vold	73	64	21 %	110	20 %	121	17 %	160	16 %	89	86	175	18 %
Frykt for TVE ¹	25	20	6 %	37	7 %	36	5 %	60	6 %	41	16	57	6 %
Ufrivillig opphold i utlandet	20	11	4 %	15	3 %	22	3 %	31	3 %	7	14	21	2 %
Frykt for ufrivillig opphold i utlandet	11	22	7 %	36	7 %	32	4 %	56	6 %	40	33	73	8 %
Gjennomført TVE	*	5	2 %	11	2 %	5	1 %	6	1 %	*	*	*	*
Gjennomført KLL ²	*	8	3 %	16	3 %	8	1 %	*	*	*	*	*	*
Frykt for KLL	0	*	*	*	*	*	*	7	1 %	*	*	*	*
Frykt for TVE og KLL	0	*	*	*	*	*	*	*	*	0	0	0	0 %
Gjennomført barneekteskap								*	*	0	0	0	0 %
Frykt for barneekteskap								*	*	0	0	0	0 %
Totalt	239	302	100 %	542	100 %	723	100 %	983	100 %	498	452	950	100 %

¹ Tvangsekteskap

² Kjønnsslemlestelse

IMDis minoritetsrådgivere fikk 615 henvendelser om «Negativ sosial kontroll» i 2022. Av disse gjaldt 76 prosent saker jenter/kvinner og 24 prosent gjaldt gutter/menn. Om lag halvparten av sakene omhandlet unge under 18 år. Saker som omhandler «Negativ sosial kontroll» kan ha ulike former og det kan være ulike utøvere av kontrollen. I flere tilfeller er det foreldre som begrenser sine barns frihet, men kontrollen kan også komme fra øvrige familiemedlemmer, nærmiljø og nettverk som venner og kjærester. Foreldre kan begrense sine barn ved å kontrollere deres deltagelse på fritidsaktiviteter, valg av utdanning og i hvilken grad de kan møte venner utenom skoletiden. I enkelte saker utøver ungdommer negativ sosial kontroll ovenfor hverandre. Det kan dreie seg om eldre søsken som holder oppsyn med småsøsken eller kjærester som utøver kontroll over hverandre. Kontrollen kan også omfatte overvåkning av telefon og kontoer på sosiale medier.

Saker som omhandler «Trusler/vold» utgjør den nest største andelen. I 2022 registrerte minoritetsrådgiverne 175 saker innenfor denne kategorien. I overkant av halvparten av sakene omhandlet jenter/kvinner. I underkant av halvparten omhandlet unge under 18 år. I samtlige av disse ble barnevernet involvert. Volden kan være både fysisk og psykisk, ofte motivert av å opprettholde eller gjenreise familiens ære. Utøverne av volden kan være familiemedlemmer, andre ungdommer eller personer i øvrig nettverk.

I 2022 ga minoritetsrådgivere råd og veiledning i 21 saker som omhandlet «Ufrivillig utenlandsopphold». Dette er en nedgang på 10 saker fra 2021, men tilsvarende andel som tidligere år. Minoritetsrådgiverne erfarer at det kan ligge flere motiver bak det å sende barn på ufrivillige utenlandsopphold. Det kan blant annet dreie seg om gjenoppretting av ære, utfordrende atferd, styrking av kulturell tilhørighet og manglende tillit til offentlige institusjoner.

Sammenliknet med tall fra 2021, har saker som gjelder «Frykt for ufrivillig utenlandsopphold» økt med 13 prosent. Av disse omhandlet flertallet unge under 18 år (68 prosent). 63 prosent av sakene omhandlet jenter/kvinner som fryktet ufrivillig utenlandsopphold. De som tar oftest kontakt med minoritetsrådgivere for å drøfte sin bekymring for enkeltelever, er skoleansatte. I slike saker samarbeider minoritetsrådgiverne med integreringsrådgiverne.

Negativ sosial kontroll

I handlingsplanen *Frihet fra*

negativ sosial kontroll og

æresrelatert vold (2021-2024)

forstås negativ sosial kontroll som press, oppsyn, trusler eller tvang som systematisk begrenser noen i sin livsutfoldelse eller gjentatte ganger hindrer dem i å treffe selvstendige valg om eget liv og fremtid. Dette gjelder for eksempel den enkeltes selvbestemmelse over egen identitet, kropp og seksualitet, frihet til å velge venner, fritidsaktiviteter, religion, påkledning, utdanning, jobb, kjæreste og ektefelle, og til å be om helsehjelp. I vurderingen av om et handlingsmønster utgjør negativ sosial kontroll, skal det tas hensyn til den kontrollerte partens alder og utvikling, samt til prinsippet om barnets beste.

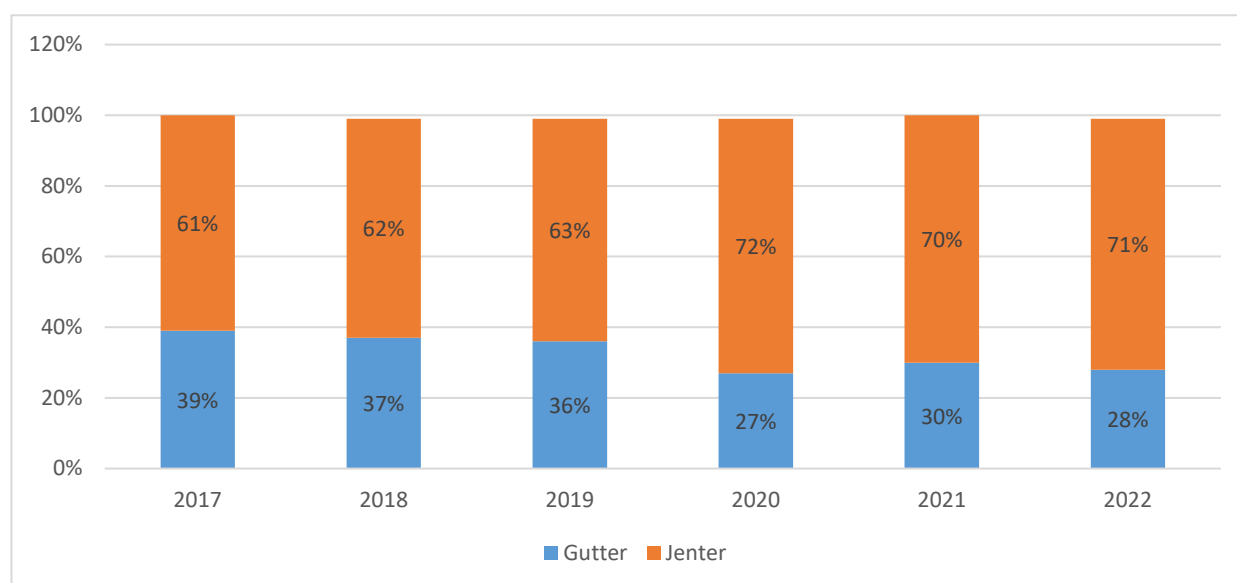
I 2022 omhandlet 57 saker «Frykt for tvangsekteskap». I overkant av halvparten av disse gjaldt jenter/kvinner, og i 42 prosent av sakene var de unge under 18 år. Når det gjelder saker som minoritetsrådgiverne har håndtert knyttet til «Frykt for tvangsekteskap», har disse i stor grad omhandlet personer som opplever sterke forventninger og/eller press til å gifte seg mot sin vilje. Familien kan ha lagt føringer for når de bør gifte seg, og de kan også ha sterke preferanser når det kommer til hvem personen bør gifte seg med. De kan heller ikke velge å forbli ugift. Minoritetsrådgiverne erfarer at enkelte må gifte seg tidligere enn planlagt dersom de har en adferd som bryter med verdsette normer og verdier, mens andre kan oppleve press om å inngå en forlovelse. Familien kan bruke ekteskap som en trussel hvis de unge ikke oppfører seg slik familien forventer av dem. Et særtrekk i noen av disse sakene er at familien ønsker at de skal gifte seg med personer bosatt i andre europeiske land eller med personer bosatt i Norge.

I 2022 har minoritetsrådgiverne registrert mindre enn 5 saker som dreier seg om «Frykt for kjønnslemlestelse», «Gjennomført kjønnslemlestelse» og «Gjennomført tvangsekteskap». Tallet er derfor ikke oppgitt i tabellen over. Å kartlegge hvorvidt et ekteskap er inngått mot en persons vilje, kan være tidkrevende å avdekke. Antallet saker som er registrert i 2022 gjenspeiler derfor ikke nødvendigvis antall tvangsekteskap inngått i fjor. I saker som omhandler kjønnslemlestelse, har minoritetsrådgiverne i hovedsak kommet i befatning med saken via en skoleansatt. Minoritetsrådgiverne har i 2022 ikke registrert saker under de nylig innførte kategoriene «Tvinget til å forbli i ekteskapet» eller «Barneekteskap».

Saker fordelt på kjønn og alder

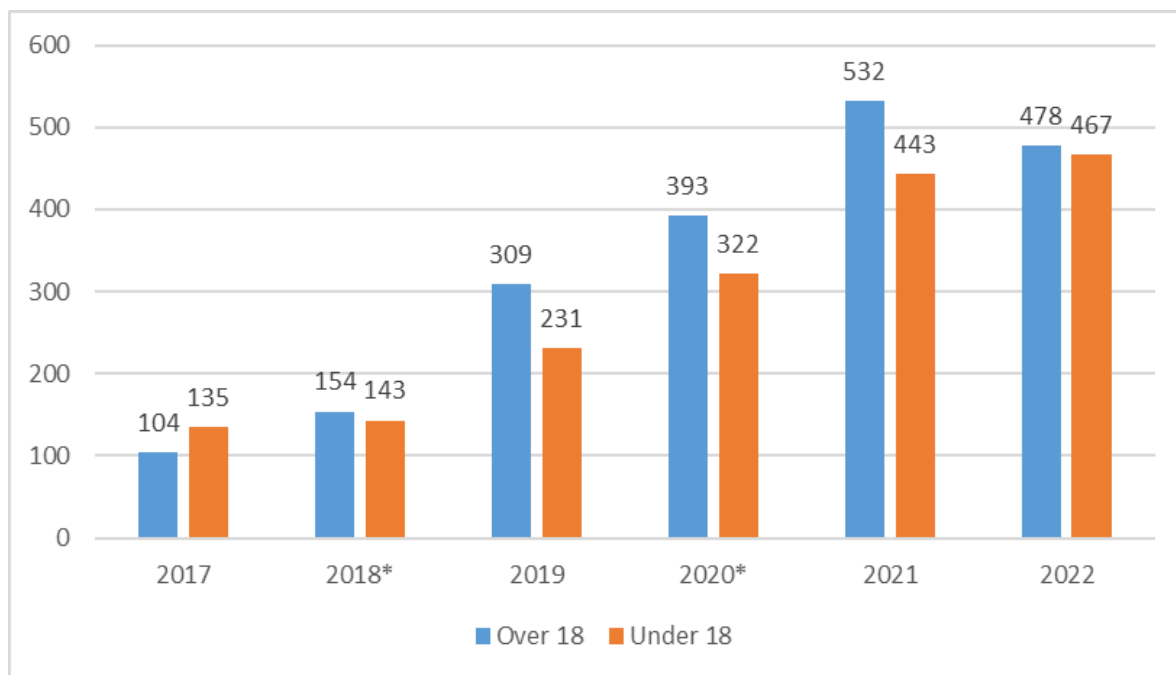
Fordelingen på kjønn har vært stabil de tre siste årene. Fra 2020 har det vært en liten nedgang i andelen saker som omhandler gutter.

Figur 1: Andel saker kjønn. Kilde: Tallrapportering minoritetsrådgivere

Totalt registrerte minoritetsrådgiverne oppfølging av 678 mandatsaker som omhandlet jenter/kvinner og 266 som omhandlet gutter/menn i 2022. I seks av sakene var kjønn ukjent. Det er registrert flest saker innenfor kategorien negativ sosial kontroll for begge kjønn. Kategorien vold/trusler er registrert nest flest ganger blant både gutter/menn og jenter/kvinner.

Figur 2: Andel saker basert på alder 2017-2022. Kilde: Tallrapportering minoritetsrådgivere

I 2022 har minoritetsrådgiverne kommet i befatning med tilnærmet like mange saker vedrørende personer over og under 18 år. I fem av sakene var alder ukjent.

Saker fordelt på landbakgrunn

I 2022 jobbet IMDIs minoritetsrådgivere med personer med bakgrunn fra omtrent 69 ulike land.

Tabell 2: Oversikt over saker fordelt på landbakgrunn 2017-2022.

Kilde: Tallrapportering minoritetsrådgivere

Land	2017	2018	2019	Prosent 2019	2020	Prosent 2020	2021	Prosent 2021	2022	Prosent 2022
Syria	30	50	105	19 %	155	21 %	214	22 %	176	19 %
Irak	18	28	48	9 %	70	10 %	96	10 %	94	10 %
Pakistan	35	50	41	8 %	82	11 %	110	11 %	116	12 %
Somalia	40	44	81	15 %	99	14 %	138	14 %	116	12 %
Afghanistan	17	19	51	9 %	54	7 %	106	11 %	77	8 %
Tyrkia	11	11	19	4 %	15	2 %	28	3 %	33	3 %
Iran	*	6	25	5 %	6	1 %	13	1 %	14	1 %
Palestina	6	*	10	2 %	16	2 %	19	2 %	5	1 %
Marokko	*	9	7	1 %	6	1 %	10	1 %	9	1 %
Russland	*	10	10	2 %	15	2 %	23	2 %	16	2 %
Norge	*	7	12	2 %	28	4 %	23	2 %	26	3 %
Eritrea	8	*	20	4 %	14	2 %	21	2 %	30	3 %
Andre land *	65	131	113	21 %	163	23 %	182	19 %	238	25 %
Total	239	302	542	100 %	723	100 %	983	100 %	950	100 %

De fleste sakene i 2022 gjaldt personer med bakgrunn fra Syria, Somalia, Pakistan, Afghanistan og Irak. Bortsett fra tre prosent nedgang i andelen saker fra Afghanistan, har det vært nesten lik prosentandel saker fra de fire øvrige landene i 2022 som i 2021.

Enkelsakene som minoritetsrådgiverne har jobbet med har omhandlet barn, unge og voksne som er født og oppvokst i Norge, personer med kortere eller lengre botid i Norge og personer med norsk statsborgerskap.

Sammensatte saker

I 2022 har antall saker i skjæringspunktet til mandatet økt. Minoritetsrådgiverne registrerer også antall saker som gjelder råd og veiledning som faller utenfor kjernemandatet. Disse sakene innlemmes ikke i de offisielle tallene, men det er likevel verdt å merke seg at det i 2022 ble det registrert 792 slike saker³. Til sammenligning ble det i 2021 registrert 670 slike saker. Dette er en økning på 18 prosent. Disse sakene omhandler ungdommers opplevelse av ensomhet/utenforskap, identitetsutfordringer, psykisk helse, utfordringer knyttet til kjønnsidentitet og LHBTIQ+, opplevd rasisme og diskriminering, økonomiske vanskeligheter eller andre utfordringer i livet. Flere barn og unge som ønsker råd og veiledning av minoritetsrådgiver i slike saker, viser senere å kunne ha utfordringer knyttet til negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold. Disse sakene er ofte komplekse og berører ulike sektorers ansvarsområder.

Kompetansehevingsoppdrag og utadrettet virksomhet

Minoritetsrådgiverne skal i henhold til sitt mandat bruke cirka 40 prosent av arbeidstiden sin på kompetanseheving av ansatte i skole og hjelpetjenester. I 2022 har minoritetsrådgiverne gjennomført en rekke kompetansehevingsoppdrag over hele landet for ansatte i ulike tjenester, samtidig som de i utstrakt grad har gjennomført aktiviteter knyttet til annen utadrettet virksomhet og forebyggingsarbeid. Aktiviteter som kan nevnes i denne forbindelse er deltagelse på stand, intervju i podkast, svar på ung.no, arrangering av dialogkonferanse, diverse innlegg/foredrag og mediedeltakelse. Målgruppen har vært ansatte i ulike tjenester og bevisstgjøring av allmennheten generelt, samt ungdom og voksne. Minoritetsrådgiverne har samarbeidet med kommune, fylkeskommune, IMDis fagteam og andre tjenester i gjennomføringen av de ulike arrangementene. Til sammen har minoritetsrådgiverne gjennomført i overkant av 100 ulike kompetansehevingsoppdrag.

Erfaringen er at minoritetsrådgivernes utadrettede virksomhet og kompetansehevingsoppdrag fører til flere henvendelser fra ansatte i berørte tjenester, og at flere utsatte får nødvendig veiledning og oppfølging, samt at de blir bevisst sine rettigheter og handlingsalternativ.

³ Dette tallet er ikke oppgitt i tabellene over

Integreringsrådgivere

Integreringsrådgiverne har i 2022 gitt råd og veiledning i totalt 235 saker. Dette er 38 saker færre enn i 2021, og dermed en liten nedgang i antall saker sammenlignet med tidligere år. Sakene integreringsrådgiverne har jobbet med har omfattet både råd og veiledning av den utsatte selv, medarbeidere ved en ambassade eller en ansatt i førstelinjen i Norge.

Nedgangen i antall saker ser ut til å være knyttet til første halvår av 2022, der det er meldt inn 101 saker. Til sammenligning hadde integreringsrådgiverne 127 saker i 1. halvår av 2021, noe som er et mer gjennomsnittlig halvårsnivå for de siste årene. Tallene viser en generell nedgang for andre hovedbekymringer enn «Ufrivillig opphold i utlandet». Saker i kategorien «Ufrivillig opphold i utlandet» har økt fra 148 saker i 2021 til 172 saker i 2022. Dette er en økning på 14%.

Kategoriene for registrering av saker ble endret midtveis i 2021. Endringen innebar blant annet at kategorien «Andre familierelaterte saker» ble tatt ut. Fjerning av denne kategorien har mest sannsynlig utelukket en del saker som tidligere ble inkludert i statistikken.

Økningen i saker som omhandler ufrivillig opphold i utlandet kan henge sammen med økt reisevirksomhet som følge av en gradvis normalisering etter pandemien og lettelser i globale reiserestriksjoner. Økningen kan også skyldes tilfeldigheter da integreringsrådgiverne jobber med flere utsatte personer i samme familie. Den enkelte families størrelse vil dermed påvirke antall saker som registreres.

Hva handler sakene om?

I 2022 ble mer enn godt over halvparten av sakene integreringsrådgiverne jobbet med kategorisert som «Ufrivillig opphold i utlandet» (73 prosent), etterfulgt av «Frykt for tvangsekteskap» (13 prosent) og «Trusler/vold» (4 prosent).

Som nevnt, så man en liten nedgang i antall henvendelser under 1. halvår av 2022. I 2. halvår hadde man en mer gjennomsnittlig sakstotal, men det ble registrert et høyt antall saker i kategorien «Ufrivillig opphold i utlandet».

Det har vært en økning i antall saker angående «Ufrivillig opphold i utlandet» fra integreringsrådgiver i Amman, men det rapporteres her at dette i hovedsak skyldes saker med større familiekomplekser (flere enkeltpersoner i samme sak), og ikke en nevneverdig økning i antall sakskomplekser. Integreringsrådgiveren i Islamabad melder om relativt stabile tall. Integreringsrådgiveren i Ankara melder om en svak økning, samtidig som det har vært få Tsjetsjenia-saker. Den pågående konflikten i Ukraina kan være en mulig årsak til dette.

Den tydeligste økningen i antall saker registrert som «Ufrivillig opphold i utlandet» kommer fra integreringsrådgiveren i Nairobi. Her ser vi en økning fra 27 saker i 1. halvår av 2022 til 59 saker i 2. halvår.

Integreringsrådgiverne leverer egne rapporteringer om sitt arbeid til utenriksdepartementet. Disse er unntatt offentlighet, men er her delvis gjengitt for å gi noe mer bakgrunnsinformasjon om tallene som er rapportert. Integreringsrådgiver i Nairobi melder i sin årsrapport for 2022:

Det er en stor økning i antall enkeltsaker i år sammenlignet med fjoråret. I 2021 var det registrert totalt 49 saker, mot 93 saker i 2022. Årsaken til økningen i enkeltsaker skyldes først og fremst økt reisevirksomhet etter pandemien. Ambassaden ser en merkbar økning i antall reisende det siste halvåret. Lettelser i reiseråd og restriksjoner har ført til at flere norske borgere reiser på ferie eller for lengre opphold til opprinnelseslandet.

Årsakene til ufrivillig utenlandsopphold er ofte relatert til integreringsutfordringer i Norge, som er tilknyttet til barneoppdragelse, arbeidsledighet, helseutfordringer, økonomiske utfordringer og kulturehabilitering av barn som «har blitt for norske».

(Årsrapport 2022, Spesialutsending for integrering, Nairobi s.1-2.)

Integreringsrådgiver i Nairobi melder også i sin årsrapport om at skoleansatte i Norge har meldt inn bekymring til ambassaden om barn som ikke kommer tilbake etter sommerferie i utlandet.

Fra Pakistan rapporterer integreringsrådgiver om at det fortsatt er såkalte «dumpingsaker» som er dominerende. I hovedsak er de utsatte kvinner, og utøverne av vold og negativ sosial kontroll menn. Disse pakistanske kvinnene er ofte gift med norsk-pakistanske menn. Kvinnene står relativt sett i en mye svakere posisjon når det kommer til rettigheter. Dette har med språkkunnskaper, nettverk, personlige ressurser, inkludert utdanningsnivå, og muligheter i utlendingsregelverket å gjøre.

Tabell 3: Oversikt over saker fordelt på kategori 2017-2022. Kilde: Tallrapportering integreringsrådgivere

Kategori	2017	2018	Prosent 2018	2019	Prosent 2019	2020	Prosent 2020	2021	Prosent 2021	2022 1. halv	2022 2. halv	total 2022	Prosent 2022
Negativ sosial kontroll	*	8	3 %	10	4 %	13	5 %	30	11 %	7	*	8	3 %
Trusler/vold	18	25	11 %	21	8 %	26	10 %	33	12 %	5	5	10	4 %
Tvunget til å forbli i ekteskap	*	*	*	*	*	*	*	*	1 %	0	0	0	0 %
Frykt for TVE *	36	29	12 %	17	7 %	17	7 %	31	11 %	13	17	30	13 %
Ufrivillig opphold i utlandet	65	125	51 %	118	45 %	134	54 %	148	54 %	68	104	172	73 %
Frykt for ufrivillig opphold i utlandet	21	17	7 %	13	5 %	0	0 %	11	4 %	7	*	8	3 %
Gjennomført TVE	*	7	3 %	*	2 %	6	2 %	11	4 %	0	*	*	1 %
Gjennomført KLL **	0	0	0 %	0		0	0 %	*	1 %	0	0	0	0 %
Frykt for KLL	*	0	0 %	0		0	0 %	*	1 %	0	5	5	2 %
Andre familierelaterte saker***	34	32	13 %	74	29 %	54	22 %	*	0 %	0	0	0	0 %
Gjennomført Barneekteskap	*	*	*	*	*	*	*	*	0 %	0	0	0	0 %
Frykt for Barneekteskap	*	*	*	*	*	*	*	*	0 %	0	0	0	0 %
Totalt	180	243	100 %	257	100 %	250	100 %	273	100 %	101	134	235	100 %

*Tvangsekteskap

**Kjønnslemlestelse

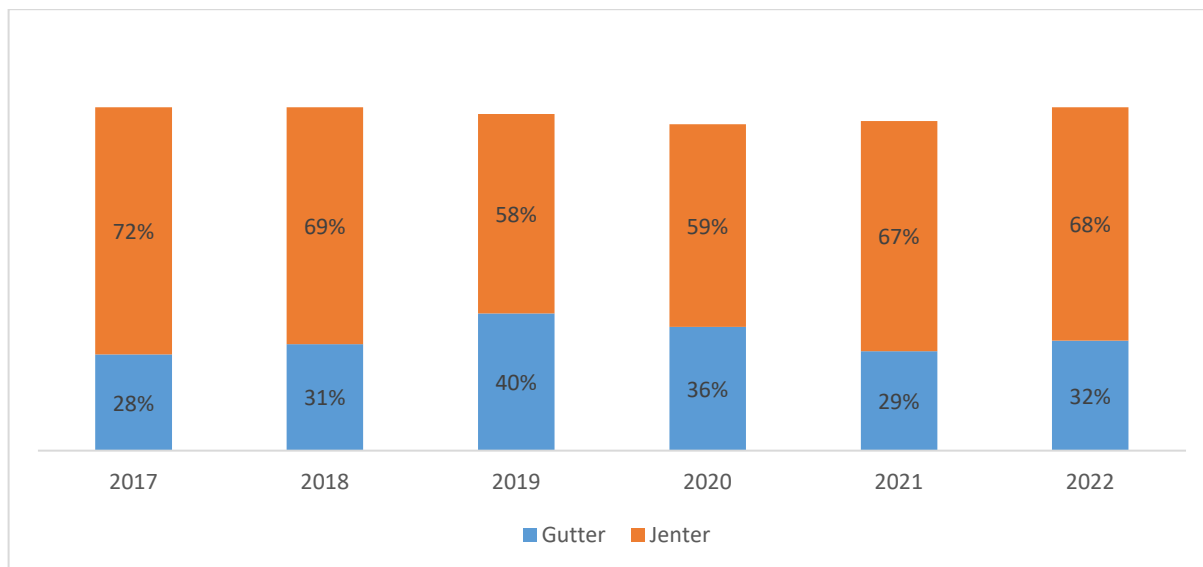
***Andre familierelaterte saker utgår som kategori fra og med 2021

Saker fordelt på kjønn og alder

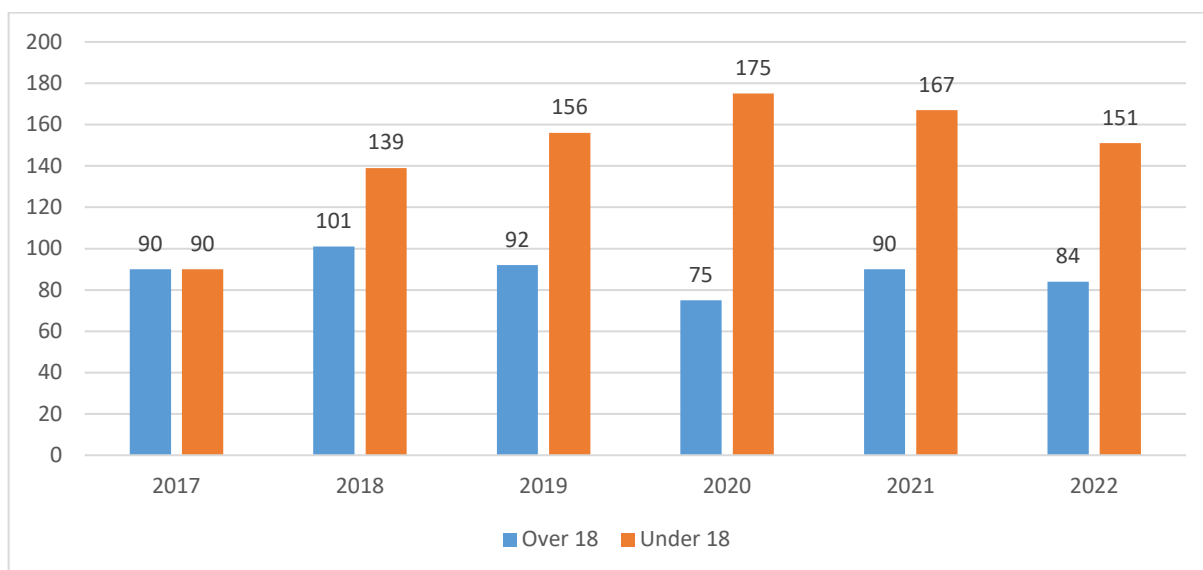
Integreringsrådgiverne ga råd og veiledning til 160 jenter (68 prosent) og 75 gutter (32 prosent) i 2022. Fordelingen på kjønn har vært noenlunde stabil de siste årene.

Figur 3: Oversikt over saker fordelt på kjønn. 2017-2022.

Kilde: tallrapportering integreringsrådgiverne

Figur 4: Saker fordelt på Alder. 2017-2022. Kilde: tallrapportering integreringsrådgiverne

I 2022 har integreringsrådgiverne kommet i befatning 151 saker tilknyttet personer over 18 år og 84 saker tilknyttet personer under 18 år. Sakskompleksene gjelder ofte familier med flere barn, der hver enkeltperson telles som en sak.

Saker fordelt på landbakgrunn

I 2022 jobbet integreringsrådgiverne med personer med bakgrunn fra 15 ulike land.

Landene med høyest andel saker i 2022 var Somalia (31 prosent), Irak (25 prosent), Syria (9 prosent) og Pakistan (6 prosent). Dette samsvarer med de geografiske nøkkelområdene for integreringsrådgiverne.

Tabell 4: Oversikt over saker fordelt på landbakgrunn 2017-2022.

Kilde: Tallrapportering integreringsrådgivere

Land	2017	2018	2019	Prosent 2019	2020	Prosent 2020	2021	Prosent 2021	2022	Prosent 2022
Irak	39	44	46	18 %	45	18 %	46	17 %	58	25 %
Pakistan	25	64	45	18 %	26	10 %	31	11 %	15	6 %
Somalia	31	61	55	21 %	46	18 %	32	12 %	74	31 %
Tyrkia	6	7	*	0 %	*	0 %	*	1 %	9	4 %
Russland	0	9	25	10 %	11	4 %	30	11 %	6	3 %
Jordan	*	*	13	5 %	15	6 %	*	1 %	0	0 %
Palestina	0	0	9	4 %	17	7 %	28	10 %	7	3 %
Iran	*	*	0	0 %	*	0 %	*	0 %	0	0 %
Afghanistan	*	6	*	0 %	0	0 %	8	3 %	8	3 %
Syria	27	20	20	8 %	28	11 %	28	10 %	20	9 %
Øvrige land*	52	32	44	17 %	62	25 %	65	24 %	38	16 %
Total	180	243	257	100 %	250	100 %	273	100 %	235	100 %

Vi har tidligere sett en nedgang i saker som gjelder personer med bakgrunn fra Somalia. Vi ser derimot en fordobling i inneværende år. Antallet saker som har omhandlet personer med bakgrunn fra Russland har gått ned, mens antallet saker som har omhandlet personer med bakgrunn fra Jordan/Palestina og Syria har holdt seg noenlunde stabilt de siste årene.

Når det kommer til Somalia-sakene omhandler disse personer som i hovedsak er i skolepliktig alder. Det rapporteres om en overvekt av mindreårige, særlig i 2. halvår 2022. Det som er ment å være et kort feriebesøk, kan av ulike årsaker kan utvikle seg til et langvarig opphold i utlandet for mange barn. Tapt ordinær skolegang, manglende språkkunnskap og svak tilknytning til Norge kan føre til integreringsutfordringer når utsatte

flytter tilbake til Norge. Frykt for barnevern kan være en av flere årsaker for ufrivillig utenlandsopphold.

Sakene fra Irak rapporteres som at flertallet omhandler konflikt om omsorg og oppdragelse mellom mor og far. Det er ofte far som holder barna tilbake i Irak. Familien er også irakiske borgere, og det som kategoriseres som omsorgsunndragelse i en norsk rettslig kontekst kan i Irak være innenfor det som anses som fedres ansvarsområde.

Kompetanseheving og fagnotater

Det har i 2022 blitt utarbeidet rapporter/fagnotater om forslag til lov mot familievold i Irak, og om barneekteskap blant syriske flyktninger i Jordan.

Våren 2022 deltok integreringsrådgiver på IMDis konferanse om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Her møttes representanter for hjelpeapparatet fra hele landet og utvekslet kunnskap og erfaringer i ulike arbeidsgrupper. I løpet av 2022 ble det avholdt tre ukelange kompetansesamlinger i Norge som inneholdt følgende:

- møter med kommuner og fagetater (herunder Bærum, Vinje, Kristiansand og Oslo kommune)
- i Trondheim ble det avholdt en heldagssamling
- bilaterale møter med barneverntjenester i Oslo kommune
- dialogmøte med flere innvandrersorganisasjoner
- diverse møter med POD, UD, UDI, politiet, KRIPOS, RVTS øst, RVTS vest, Kompetanseteamet, minoritetsrådgivere, NAV, flyktningseksjonen, krisesenter, helsesøstre og skoleansatte

Erferinger fra 2022

Arbeidet til minoritetsrådgiverne og integreringsrådgiverne bidrar til at flere personer i sårbare situasjoner, herunder utsatte barn, unge og voksne, får verdifull hjelp og veiledning. Tallrapporten viser at antall mandatsaker til minoritetsrådgiverne har holdt seg relativt stabilt fra 2021 til 2022. Det har vært en svak nedgang for integreringsrådgiverne, men noe av dette kan forklares med endring i bruk av kategorier fra midten av 2021.

IMDi minoritetsrådgivere erfarer at det å bli utsatt for negativ sosial kontroll på skolen kan påvirke barn og unges læringsmiljø. Mens forskningen på feltet i stor grad har satt søkelys på negativ sosial kontroll som utføres av familie og slekt, har minoritetsrådgiverne de siste årene rapportert om at skolen også kan være en arena der negativ sosial kontroll utspilles. På bakgrunn av de nevnte erfaringene har IMDi i 2022 utlyst et utredningsoppdrag som skal bidra til økt kunnskap om hvordan negativ sosial kontroll utspiller seg mellom elever i skolen, samt om det finnes farbare veier for å identifisere grenseoppgangene mellom negativ sosial kontroll og ulike former for utestenging, mobbing og/eller diskriminering mellom elever.

Integreringsrådgiverne melder på sin side at ufrivillige utenlandsopphold kan føre til tap av skoleprogresjon. Sammen med utenforskap etter retur til Norge vil dette kunne føre til dårligere læring for utsatte barn, unge og voksne.

Minoritetsrådgiverne erfarer at det er stor variasjon i hvordan tjenestene de samarbeider med oppfatter begrepet negativ sosial kontroll. Mens noen opplever at det er et godt begrep som favner utfordringer de har sett på som et problemområde over tid, opplever andre det som ukjent og diffust. Erfaringen er at det kan være utfordrende å vurdere i hvilke tilfeller negativ sosial kontroll kan utløse en meldeplikt til barneverntjenesten. Det kan være uklart hvor grenseoppgangen mellom streng foreldreoppdragelse og negativ sosial kontroll går, og hva negativ sosial kontroll kan utløse av legitimt handlingsrom og tiltak fra myndighetenes side.

En av erfaringene til minoritetsrådgiverne under pandemien var at i perioder med strenge smittevernrestriksjoner og stengte skoler, ble en større del av ungdommenes sosiale liv flyttet til digitale plattformer. Dette innebar større eksponering for nye former for negativ sosial kontroll. På bakgrunn av disse erfaringene fikk Proba samfunnsanalyse i oppdrag å utføre en studie av negativ sosial og æresrelatert vold gjennom sosiale medier. Studien viste at sosiale medier som Snapchat, TikTok, Instagram og Facebook er eksempler på arenaer hvor negativ sosial kontroll forekommer, gjennom blant annet uønsket deling eller trusler om deling av bilder eller videoer, ryktespredning med mer. Slik kontroll skjer også ved at utøver skaffer seg kontroll over utsattes digitale enheter, kommunikasjon, sosiale nettverk og fysiske posisjon. Proba-rapporten skal lanseres i løpet av våren 2023 og det planlegges en kampanje i sosiale medier der ungdom er målgruppen.

En annen tendens minoritetsrådgiverne har erfart i 2022 er unge, særlig gutter, som ser opp til profilerte personer i sosiale medier som uttrykker svært kontroversielle, konservative og patriarkalske holdninger. Holdninger som påvirkes er særlig synet på kvinner, som degraderes, og holdninger til maskulinitet og mannsrollen. Erfaringen er at dette kan være personer som kan føle på et utenforskap og som er på søken etter et fellesskap og en tilhørighet. Disse konservative strømmingene er generelle tendenser som når guttekulturen generelt, men som muligens kan forsterkes hos gutter som er vokst opp med patriarkalske verdier og en kollektivistisk æreslogikk.

I 2022 kan det virke som om minoritetsrådgiverne har kommet i befatning med flere saker enn foregående år knyttet til det å være skeiv og/eller spørsmål knyttet til kjønnsidentitet (seksuelle minoriteter). Dette kan være resultat av økt informasjon, kompetanseheving og bevissthet blant både unge og tjenesteapparatet, i tillegg til økt oppmerksomhet som følge av skytingen rettet mot det skeive miljøet 25. juni 2022. Det er også slik at flere minoritetsrådgivere med økt kompetanse, synliggjør overfor elever at deres dør er åpen og inkluderende. Noen minoritetsrådgivere har etablert tiltak for denne målgruppen, gjerne i samarbeid med videregående skole. Summen av dette kan være faktorer som gir økning i saker som omhandler LHBT+ tematikk.⁴

Erfaringen er at elever med LHBT+ bakgrunn kan utsettes for negativ sosial kontroll fra sin familie, samtidig som de frykter at familien kan bli utsatt for negativ sosial kontroll og sanksjoner fra miljøet dersom deres legning blir kjent. I tillegg kan særlig de med kort botid i Norge erfare at kontrollen er transnasjonal. Slike problemstillinger gir gjerne den utsatte en dobbel belastning. Den 17. februar ble *Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold* (2023–2026) lansert og et av tiltakene omhandler at minoritetsrådgivere skal synliggjøre aktuelle hjelpetilbud og tjenester i møte med denne målgruppen.⁵

I forbindelse med Ukraina krigen har elevsammensetningen på enkelte av skolene minoritetsrådgiverne er utplassert på endret seg. Den nye elevgruppen bestående av ukrainske barn og unge har ført til at noen skoler må håndtere nye og andre problemstillinger enn tidligere.

Tallrapporteringen for 2022 viser at IMDis minoritetsrådgivere og integreringsrådgiverne er sentrale virkemidler i myndighetenes arbeid mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Utviklingen i antallet saker som er avdekket de siste årene tyder på at målrettet arbeid og

⁴ *På leting etter trygghet: Integrering av LHBTIQ+-flyktninger i Norge:*

<https://www.ostforsk.no/wp-content/uploads/2022/12/Rapport-OF-HINN-25-2022-Akin-Wold-Stokke-Skarli.pdf>

⁵ Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026):

<https://www.regjeringen.no/contentassets/cae838ecc4204787857a0499fd8b7c11/no/pdfs/regjeringens-handlingsplan.pdf>

utbygging av hjelpeapparatet, er avgjørende virkemidler for å bidra til at flere utsatte får hjelp og veiledning.

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

indi.no